

ELIBUKR - ЕЛЕКТРОННА БІБЛІОТЕКА:
ЦЕНТРИ ЗНАНЬ В УНІВЕРСИТЕТАХ УКРАЇНИ
(ПЕРШИЙ РІК ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЕКТУ)

Ярошенко Т. О.,
Наукова бібліотека
Національного університету
«Києво-Могилянська академія»

Цінності та життєздатність суспільства, як відомо, забезпечують наука та освіта. В свою чергу, наука та освіта як ніякі інші сфери людської діяльності потребують оперативної, своєчасної та достовірної інформації, яка нині перебуває на шляху трансформації до електронної. Шлях розвитку інформаційного суспільства та суспільства, що базується на знаннях, визначила для себе пріоритетним і Україна (Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» від 9 січня 2007 р., № 537-V, Державна програма «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006-2010 рр. та інші державні документи). Яким чином здійснюється задекларований шлях? Чи має насправді наш учений, викладач, студент рівноправний та повноцінний доступ до світової інформації? Яке місце займають публікації наших учених в світовій науці? Як забезпечити зменшення інформаційної ізоляції українських вчених та інтеграцію вітчизняної науки в світову? Яке місце займають електронні засоби комунікації в праці ученого, викладача, студента? Як визначають бібліотеки - основні інституції, що повинні забезпечити за своєю місією доступ до знань, свої стратегічні завдання в інформаційному суспільстві?

На багато з цих питань, Україна лише починає заходити відповіді. В січні 2009 р. розпочато проект «**ElibUkr: Електронна бібліотека: Центри знань в університетах України**». Реалізація проекту дасть можливість забезпечувати, підтримувати та вдосконалювати інформаційну базу, необхідну для навчальної та науково-дослідницької роботи українських учених і фахівців та відповідні механізми обміну інформацією з метою інтеграції українських науковців до міжнародної світової академічної

спільноти. Ініціатором проекту є Києво-Могилянська Фундація Америки, неприбуткова добродійна організація, метою якої є сприяння розвитку вищої освіти в Україні. Проект підтримано Регіональною Місією Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) в Україні.

На першому етапі (2009 р.) проект створюється на базі трьох університетів України: Національного університету «Києво-Могилянська академія», Харківського національного університету ім. В. Каразіна, Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича за підтримки Центру Технологій та Інноваційного Менеджменту Нортвестерн Університету в США та Всеукраїнської Асоціації "Інформатіо-Консорціум". У липні до проекту приєднався Донецький національний технічний університет, ще кілька університетів з різних регіонів України подали заявки на участь в проекті (Суми, Луцьк, Крим). Проект розраховано на три роки і в наступних етапах планується долучити провідні університети кожного з регіонів України.

Необхідною складовою проекту є створення Центру знань в кожному університеті та, відповідно, створення соціальної наукової мережі Центрів Знань в Україні в цілому. Створення такої мережі ще не має аналогів в Україні. Центри знань гарантують підтримку проекту у наступному:

- використанні наукових електронних ресурсів в навчальному процесі та наукових дослідженнях, що проводяться в університеті;
- забезпеченні можливості вільного доступу до інформаційних ресурсів проекту для студентів, викладачів та науковців;
- забезпеченні можливості вільного розміщення публікацій викладачів, співробітників та студентів університету через власний електронний інституційний репозитарій та/чи створені електронні журнали відкритого доступу;
- забезпеченні можливостей для вільного електронного спілкування учених та викладачів.

Проектом передбачено:

- Створення системи навчальних програм та тренінгів у користуванні та створенні електронних ресурсів для різних категорій університетських спільнот (дослідники, викладачі, аспіранти, студенти, бібліотекарі);
- Створення відкритих університетських архівів (інституційних репозитаріїв) для вільного розміщення в Інтернеті публікацій українських вчених та забезпечення обміну інформацією між Україною та світовою академічною громадою;
- Розвиток співпраці між університетами, науковцями та іншими інституціями, які представляють економічні, культурні ті інші сфери суспільної діяльності;
- Зняття інформаційної завіси для українських учених та професіоналів;
- Інтеграцію України до світу та підвищення конкурентноздатності.

На першому році виконання проекту (2009р.) відбулися такі кроки:

передплата ліцензованих інформаційних ресурсів для кожного університету (бази даних EBSCO; електронні журнали видавництва Springer, Oxford University Press, Emerald (E-Management Xtra), Institute of Physics та ін.). Статистика використання таких ресурсів є досить високою, з позитивною динамікою для зростання щомісяця.

створено організаційні, технічні та адміністративні засади для єдиного порталу управління електронними ресурсами для різних університетів України - учасників проекту, а також для спільного міжуніверситетського відкритого електронного архіву (репозитарію).

Проведено значну кількість тренінгів для різних категорій користувачів електронних ресурсів в кожному з університетів, а також наукову конференцію, яка відбулась в Києві на базі НаУКМА в січні 2009 р.

Важливою складовою проекту є представлення в електронному вигляді українського контенту шляхом створення відкритих електронних архівів - інституційних репозитаріїв в кожному з університетів, де українські вчені змогли би вільно самоархівувати свої публікації. В Україні вже 14 таких архівів, в т.ч. в кожному з університетів-учасників проекту.

Збільшення мережі університетів-учасників проекту потребуватиме і надалі фінансування та підтримки з боку фондаций, держави, недержавних установ, корпорацій та університетів. Вже є чи плануються в найближчому майбутньому перші внески до проекту від відомих бізнесових корпорацій, що працюють в Україні: та за її межами. Можливо, не залишаться поза увагою й відповідні звернення до державних структур влади, адже в багатьох країнах світу електронні бібліотеки підтримуються державою та для їхнього розвитку надаються субсидії. Початкове фінансування проекту, що створено в Україні, здійснюється за підтримки USAID, Києво-Могилянської Фундації Америки та участі університетів.

Підтримка цього проекту - це є інвестиція в майбутнє України, в її стабільність та розвиток конкурентної країни. Ця ініціатива буде мати вплив на громадське суспільство країни та розвиток демократичного процесу, створюючи доступ великої кількості інформаційних ресурсів для максимальної кількості користувачів. Проект «Електронна бібліотека: Центри знань в університетах України» збільшить використання технологій, забезпечить інформаційну базу для розвитку науки та освіти в Україні.

Про проект детальніше див.

Проект ELibUkr - <http://www.elibukr.org/>

Ярошенко Т.А. Электронная библиотека: центры знаний в университетах Украины / Т. Ярошенко // Вестник Библиотечной Ассамблеи Евразии. — 2009. — № 2. — С. 65-70

Ярошенко Т. Проект "Електронна бібліотека : центри знань в університетах України" - інновації через співробітництво /Тетяна Ярошенко//Бібліотечний вісник. -2009.-№3.-С.3-5.

Ярошенко Т. Наука-освіта-інформація : проект "Електронна бібліотека : центри знань в університетах України" / Т.О. Ярошенко // Діяльність бібліотек вищих навчальних закладів у світлі модернізації вищої освіти : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Севастополь, 19-21 травня 2009 р. / МОН України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Севастоп. нац. тех. ун-т ; [наук. ред. В. А. Крамарь]. - Севастополь : [Изд-во СевНТУ], 2009. - С. 111-117.

Ярошенко Т. Електронна бібліотека [Електронний ресурс]: центри знань в університетах України : презентація на відкритті проекту "Електронна Бібліотека України", 26 січня 2009 р. / Тетяна Ярошенко. - Режим доступу : URI :

<http://www.library.ukrna.kiev.ua/dspace/handle/123456789/174>. - Назва з екрана.

Thomas J., Writer S. Digital Library Brings Global Knowledge Network to Ukraine Project strengthens civil society, industry and academia [Electronic resours] / Jeffrey Thomas, Staff Writer. - Режим доступу : URL <http://www.america.gov/st/etlue-english/2009/February/200902191009341CJsamohT0.8406793.html?CP.rss=true>. - Назва з екрана